

INNLEDENDE INNLEGG NÆRINGSMINISTER MONICA MÆLAND
Telenors håndtering i VimpelCom-saken, Kontroll og konstitusjonskomiteen

14. januar 2015

Komitéleder,

la meg takke for muligheten til ytterligere å redegjøre for departementets eierskapsutøvelse i Telenor i forbindelse med VimpelComs virksomhet i Usbekistan. Jeg viser óg til min skriftlige redegjørelse om saken oversendt 26. november 2014.

La meg starte med utgangspunktet: Det er veldig alvorlige forhold som nå etterforskes av politimyndigheter i flere land, knyttet til VimpelComs virksomhet i Usbekistan. Det er så langt ikke trukket konklusjoner om det er begått ulovlige forhold.

Departementet har tatt, og tar, denne saken med det største alvor.

Rammene fremgår av min skriftlige redegjørelse. Og fordi disse er grunnleggende for departementets håndtering i saken, og for min redegjørelse her i dag, vil jeg understreke hovedelementene:

Styret har ansvaret for forvaltningen av selskapet, for selskapets operasjonelle drift, og for at virksomheten drives innenfor gjeldende lover og regler. Eierne velger styret, og kan gi uttrykk for forventninger til styret. Eierne skal ikke, og blir ikke, forelagt saker til behandling med mindre det kreves tilslutning ved generalforsamlingsvedtak. Dette dreier seg om den grunnleggende rolledelingen som vekslende regjeringer har forholdt seg til, og som et enstemmig Storting har gitt sin tilslutning til gjennom en årrekke. Forhold knyttet til VimpelComs investering i Usbekistan har ikke på noe tidspunkt vært en sak for Telenors generalforsamling.

Departementet skal ikke drive etterforskningsvirksomhet. Å vurdere hvorvidt selskaper har begått ulovligheter er politiets og domstolenes oppgave. Som aksjeeier er det departementets ansvar å vurdere hvordan styret utøver sin rolle.

Videre er det slik at Telenor og VimpelCom er børsnoterte selskaper. De er underlagt regler for likebehandling av informasjon til alle aksjeeiere.

Korrupsjon er straffbart. Det er en trussel mot rettsstaten, demokratiet, menneskerettighetene, sosial rettferdighet, og en trussel mot en velfungerende økonomi. Arbeidet for å forhindre korrupsjon er derfor sentralt for regjeringen.

Eierskapsmeldingen – stortingsmelding 27 – 2013-2014 – ble lagt frem for Stortinget i juni i fjor. Der har vi tydeliggjort forventningene til arbeidet for å forhindre korrupsjon. Blant annet forventer regjeringen at selskapene med statlig eierandel har systemer for å håndtere slike problemstillinger, og at selskapene gjennomfører aktsomhetsvurderinger.

De eksplisitte forventningene fremgår av meldingens side 83, hvor det fremgår at

”selskapene har retningslinjer, systemer og tiltak for å hindre korrupsjon, og for å håndtere mulige lovbrudd eller tvilstilfeller som måtte avdekkes på dette feltet”

at

”selskapene gjennomfører aktsomme og grundige vurderinger når det gjelder problemstillinger knyttet til korrupsjon for sin virksomhet”

og at

”selskapene utviser størst mulig grad av åpenhet knyttet til pengestrømmer, herunder også skatt”.

Det følger av selskapslovgivningen at en eier må forholde seg til styret. Dette gjelder også samfunnsansvar. Derfor har denne regjeringen tydeliggjort forventningene til styrets rolle i arbeidet med samfunnsansvar. Som det fremkommer på side 80 i eierskapsmeldingen

”regjeringens erfaring er at det også i selskapene med statlig eierandel er et behov for økt oppmerksomhet om styreansvaret og måten styrene arbeider med samfunnsansvar på”.

For å forsikre meg om at styrene prioriterer dette arbeidet inviterte jeg våren 2014 selskapene til et møte om arbeidet for å forebygge korrupsjon. Møtet ble avholdt med styrelederne i selskaper hvor det statlige eierskapet forvaltes av meg.

For å få impulser fra andre som jobber med disse spørsmålene, har antikorrupsjon også vært tatt opp på dialogmøter departementet har hatt med sivilsamfunnet og frivillige organisasjoner, det såkalte Kompetanseforumet. Departementet har også deltatt på arrangementer i regi av Transparency International.

Problemstillinger knyttet til samfunnsansvar og til VimpelComs virksomhet i Usbekistan, har vært tema på åtte møter med Telenor i min tid som statsråd. Dette har vært i årlige møter om samfunnsansvar, i kvartalsmøter og i særskilte møter om denne saken, blant annet etter anmodning fra departementet. Jeg har også bedt Telenor om skriftlige redegjørelser.

I dialogen med Telenor har departementet understreket betydningen av at Telenor bidrar til nulltoleranse for korrupsjon i sitt eierskap i VimpelCom. Departementet har også stilt spørsmål og mottatt informasjon om hvordan Telenors styre har håndtert saken og om rollen til Telenor som minoritetsaksjonær i VimpelCom. Jeg har også oppfordret Telenor til å vise åpenhet og til å bidra konstruktivt til etterforskningen.

Påstandene knyttet til VimpelComs virksomhet i Usbekistan har reist ulike problemstillinger. Jeg skal kort kommentere problemstillingene komiteen tar opp i sitt brev som berører departementets rolle, og som jeg så langt ikke har kommentert.

Departementet mottok for første gang informasjon om mulig korrupsjon knyttet til VimpelComs investering i Usbekistan fra Telenor i oktober 2012, da saken ble offentlig kjent. Informasjonen som departementet deretter har mottatt i flere møter, har holdt seg innenfor rammene av reglene for likebehandling av aksjonærer.

Jeg skulle gjerne vært i en posisjon hvor jeg kunne garantere at det ikke forekommer korrupsjon eller andre ulovligheter på noen nivåer i noe land.

Det er imidlertid ikke mulig å garantere at ulovligheter ikke skjer – enten det er i samfunnet generelt eller i et selskap.

I vår rolle som eier kan vi bidra til at det velges styrever som er rustet til å håndtere sånne utfordringer. Vi følger også selskapenes virksomhet for å kunne vurdere om styrene gjør jobben sin godt nok.

Beslutningen om å etablere seg i Usbekistan er truffet av VimpelCom. Det er styret i VimpelCom som har ansvaret for slike forretningsmessige spørsmål.

Som aksjeeier følger departementet utviklingen i Telenor i tråd med hvordan eierskapet forvaltes i andre selskaper med statlig eierandel. Dette innebærer blant annet vurderinger av tradisjonelle forretningsmessige forhold og problemstillinger knyttet til samfunnsansvar. Arbeidet skjer innenfor rammene for god eierstyring.

Denne saken illustrerer noen av utfordringene ved å drive virksomhet internasjonalt. Det åpner for nye forretningsmuligheter, men det kan innebærer også utfordringer, for eksempel knyttet til korrupsjon.

Som det fremgår av behandlingen av den forrige regjeringens stortingsmelding om næringslivets samfunnsansvar, det vil si stortingsmelding nr. 10 – 2008-2009, så er det bred enighet om at det generelt er positivt at norske selskaper engasjerer seg internasjonalt, også i land der selskapene vil møte etiske utfordringer. Det er da viktig at selskapene er seg sitt samfunnsansvar bevisst og gjennomfører aktsomme vurderinger.

Staten har også ved flere anledninger, og med vekslende regjeringer, bidratt til å legge til rette for Telenors langsiktige utvikling internasjonalt, også i land i det tidligere Sovjetunionen.

Som jeg innledet med å si så er dette en alvorlig sak. Jeg mener departementet har fulgt opp denne saken med det alvor og i det omfang som den tilsier, innenfor de rammer som gjelder for den statlige eierskapspolitikken.

Ut fra informasjonen jeg har mottatt fra Telenor, er det min vurdering at Telenors styre tar arbeidet mot korrupsjon på alvor og arbeider systematisk med problemstillinger dette reiser. Dette er nødvendig i et selskap som har investeringer i mange utfordrende markeder.

Jeg oppfatter óg at Telenor tar denne spesifikke saken og de ulike problemstillingene den reiser på alvor. Jeg konstaterer i den forbindelse at Telenors konsernsjef Baksaas også har trukket seg fra styrevervet i VimpelCom.

Samtidig er saken nå under politietterforskning. Jeg ser selvsagt frem til å få avklart de faktiske og juridiske forhold. I mellomtiden vil departementet fortsette å følge saken tett i den løpende dialogen med Telenor.